

Светът пред прага ни

Различни и еднакви

Този пакет с образователни материали е разработен в рамките на проекта "Светът пред прага ни", финансиран от Лотарията "Големи награди за всички" и Европейския съюз.

Изказваме благодарност на участващите преподаватели
от учебните заведения в Бъроу във Фърнес, Камбрия

Съдържанието на пакета е собственост на екипа на проекта. Запитвания могат да бъдат изпращани на адрес CDEC / Център за развитие на образованието в Камбрия/, Low Nook, Rydal Road, Ambleside, UK, или office@cdec.org.uk

Светът пред прага ни

Кутията **"Различни и еднакви"** е една от поредицата ресурсни кутии, разработени в рамките на проекта "Светът пред прага ни", финансиран от Лотарията "Големи награди за всички" и Европейския съюз. Съдържанието на тези кутии е съставено благодарение на всички идеи, стремежи и неугасващото през годините желание на екипа на CDEC да се съберат образователни материали, които да ентусиазират и да накарат много малки деца в Камбрия да се ангажират позитивно и креативно с разнообразния свят около тях.

Кутията **"Различни и еднакви"** е част от целия набор от пет кутии, като останалите са:

Изследване на света

Оценяване на света

Сътрудничество

Справедливост

Съдържанието на ресурсните кутии дава възможност за игри, (ролеви игри и обикновени игри), за дейности, насърчаващи творчеството и мисленето, които могат да са на открито и закрито. В тях можете да намерите и препратки към други книги, третиращи теми като разбиране и зачитане на различията, отпадъци и рециклиране, устойчиво развитие и игри от целия свят.

The boxes contain activity sheets, attractive supporting resources, artefacts, story books and other texts from around the world aimed at helping children to develop a greater understanding of the world around them, both near and far.

Какво има вътре?

Материали в кутията

Карти на дейностите

1. Цветовете на дъгата
2. Къщата на Зог
3. Игра: „Ръка върху ръка”
4. Отгатни какво липсва
5. Песен „Кай Кай Кулай” и текст
6. Някой специален
7. Снимки с буквите от азбуката
8. Кой ще дойде днес при нас?
9. Какво е дом?

Книги

1. Да пораснеш гражданин на света
2. Отглеждане на невен
3. Запознай се със Зог
4. Джо Дъгата и аз
5. Всички цветове на Земята
6. Ела у дома с нас
7. Домовете по света
8. Всички видове домове
9. Игрите по света
10. Косата по света
11. Всички видове хора
12. Събуди се, свят!
13. Влез в играта
14. Време за игра – по света
15. Нещо друго
16. Кукли против дискриминацията
17. Малка книга за персонифицираните кукли
18. Игри с пеене и смятане

Други ресурси

1. Палитри за бои за дейността **Цветовете на дъгата**
2. Комплект снимки от семеен албум за дейността **Отгатни какво липсва**
3. Надуваем глобус/ Голяма карта за **Кай Кай Кулай**
4. Кутия с огледало за дейността **Някой специален**
5. Плакат с изображение на домове и снимки на домове по света за дейността **Какво е дом?**

Какво няма вътре...

CDEC е осигурил набор от материали, свързани с дейността в тази ресурсна кутия. Въпреки това, ако е необходимо, ще трябва допълнително да бъдат набавени следните предмети:

- Ножици
- Тиксо
- Хартия, моливи, пастели, гуми за триене и т.н.
- Картон и кутии
- Платове/одеяла
- Блу-так – гума за залепяне на хартия
- Хартия формат А3
- Снимки на домовете на местните деца/ снимки на местни домове (виж дейността **Какво е дом?**)
- CD с музика по света/ друга музика

Преди да започнете дейността или преди да излезете на открито, моля, уверете се, че имате съответните предмети, описани по-горе.

ЦВЕТОВЕТЕ НА ДЪГАТА

Дейност на открито

Ресурси:

- Ламинирани палитри за бои с цветовете на дъгата ИЛИ картончета-мостри за интериорна боя
- Тиксо и ножици
- Книгата **Запознай се със Зог**

Описание на дейността:

- Дайте на всяко дете по една палитра. Помолете децата да се огледат и да потърсят цветовете на дъгата в окръжаващата ги среда (цветовете в природата).
- Обяснете, че те могат да вземат по едно много малко парченце и да го залепят към палитрата.
- Като допълнителен вариант, и ако е по-подходящо, можете да използвате картончета мостри за интериорна боя (нюанси от природата) и да помолите децата да намерят нещо, което много прилича по цвят на всяко картонче. Те могат да взимат само по едно картонче-мостра в определен цвят и да се връщат да си вземат още едно, докато не намерят колкото може повече сходни цветове.
- Проведете разговор за различните цветове, които могат да се видят в естествената ни окръжаваща среда. Накарайте децата да си помислят за това, как би изглеждал светът, ако всичко беше в един и същи цвят (например, розов или зелен). А как би изглеждало, ако всички имаха един и същи цвят коса, очи, кожа и т.н.? Какъв свят би бил това?
- Можете да приключите тази дейност, като погледнете картинката на страница 21 от книгата **Запознай се със Зог**. Поговорете за цветовете, които мишката и Момчето може би са видели по пътя си към дома.

Препоръчана литература:

Джо Дъгата и аз
Всички цветове по света

Дейности за продължение:

Пътешествие със Зог – Ресурсна кутия
Да оценим света
Картина от Земята – Ресурсна кутия **Сътрудничество**

КЪЩАТА НА ЗОГ

Ролева игра/игра

Ресурси:

- Книгата „Запознай се със Зог”
- Набор от материали като картон, кутии, плат, одеяла, килимчета и др.

Описание на дейността:

- Можете да започнете тази дейност в шатрата за разкази. Прочетете страница 4 от книгата „Запознай се със Зог”.
- Обяснете, че Зог е от планетата Заргот. А те знаят ли името на нашата планета?
- Помолете децата да помислят за това, как Зог може би е построил къщата си, и да представят идеите си.
- Какво би било да живееш в къща, направена от стар автомобил? Как това би било различно/сходно с живота в къща? Помислете за понятия като топло/студено, скучно/забавно, твърдо/меко, удобно/неудобно, малко/голямо, уютно/пренаселено, помислете за използването на вече употребени стари материали (рециклирани). Сравнете с построяването на къща от тухли, камък и т.н.
- Какво биха използвали те за да построят къща за Зог, ако той реши да дойде на гости в класната стая? С какво биха закрепил къщата? Продължете с дейността, като постройте къща/бърлога за Зог от предоставените материали.
- Приключете дейността, като четете от книгата „Запознай се със Зог”.

Препоръчана литература:

Ела у дома с нас
Дом – Поредицата По света
Всички видове домове

Дейности за продължение:

Какво е дом? – Ресурсна кутия
„Различни и еднакви”

Да построим подслон – Ресурсна кутия
„Сътрудничество”.

Да си направим боядисана къща – Наръчник EYFS „Да пораснеш гражданин

ИГРА: РЪКА ВЪРХУ РЪКА

Игри/ Дейности на закрито

Ресурси:

- Деца!

Описание на дейността:

- Разделете децата на няколко малки групички.
- Седнете, подредени в малки кръгове.
- Първото дете слага ръката си долу. След това другите деца, спазвайки реда си в кръга, слагат ръка отгоре, образувайки купчина.
- После по кръга повторете същото, само че и с другата ръка.
- Когато купчината е готова, детето, чиято ръка е най-долу, изважда дланта си и я слага най-отгоре.
- Това се повтаря все по-бързо и по-бързо, като трябва да се внимава купчината да не се развали.
- Можете да приключите тази дейност, като насърчите децата да помислят за приликите и разликите между пръстите, палците, различните цветове на кожата и т.н

[Източник: „Отглеждане на невен - WEDG”)G]

Препоръчана литература:

Игри по света

Косата по света

„Аз обичам моята коса” – Наташа Анастасия Тарпли, Little Brown

(не е в кутията)

Дейности за продължение:

Дейността Прилики и разлики в „Отглеждане на невен” (WEDG), и продължете с четене на „Косата по света – Празник на разнообразието” в „Да пораснеш гражданин на света” – RISC

ОТГАТНИ КАКВО ЛИПСВА?

Игри/ Дейности на закрито/ Покази и обсъди

Ресурси:

- Комплект снимки от семеен албум

Препоръчана литература:

- Всички видове хора
- Събуди се, свят!

Описание на дейността:

- Сложете от 6 до 12 снимки на масата.
- Погледнете всяка снимка и задайте въпроси за снимките, за да започнете обсъждане. Дали хората са щастливи/тъжни? Какво правят? Какво може би ще направят след това? С какво са облечени? Това горещ/студен/хладен ден ли е?
- Фрази като „някои хора в Англия/Индия се обличат с...” са добър начин да се избегнат обобщения и стереотипи. Например, използвайте фрази като „Някои мъже в Шотландия носят килт (поли) за специални случаи” вместо: „Мъжете в Шотландия носят килт (поли)”.
- Насърчете децата да намерят както приликите, така и различията с техните собствени семейства.
- За допълнителни идеи, можете да използвате също така и раздела „Използване на **пощенски картички, снимки и плакати**”.
- Помолете децата да си затворят очите и махнете една снимка.
- Помолете децата да опишат липсващата снимка. Чуйте дали използват стереотипи и обобщения и насърчете децата да помислят за твърденията и фразите, които бяха изказани по-рано, описващи снимките по-точно.
- Това може да се повтори, като помолите децата да си затворят очите, за да махнете още една снимка. Можете също така да помолите децата да споделят онова, което те наистина са харесали или намерили за интересно от всичките снимки, като ги помолите да обяснят избора си.

Дейности за продължение:

Изберете една снимка и я закрепете върху голям лист хартия с гума за лепене на хартия. Нарисувайте балончета за текст, свързани с хората на снимката. Помолете децата да предположат какво казват хората и го впишете в балончетата за текст.

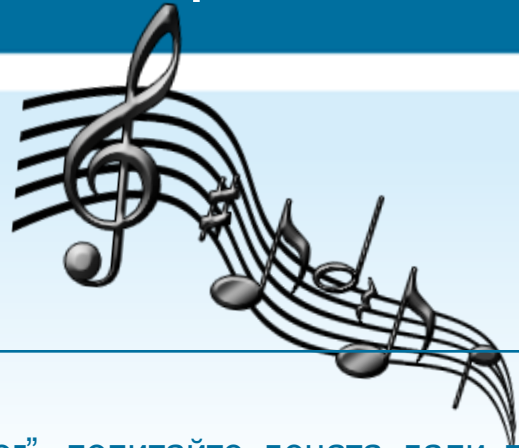

КАЙ-КАЙ-КУЛАЙ

Игри/дейности на закрито

Ресурси:

- Глобус или карта на света
- Текстът на песента

Описание на дейността:

- Ако вече сте чели „Запознай се със Зоґ“, попитайте децата дали помнят играта, която Зоґ играеше с неговите приятели на Земята. Обяснете, че децата по целия свят обичат да играят игри. Някои се отличават, а има и такива, които си приличат.
- Кажете, че ще играете игра, популярна в много държави в Западна Африка. Тази игра се играе в Гана, държава в Западна Африка.
- Помогнете на децата да намерят Африка на картата на света/глобуса. След това им покажете областта на Западна Африка и намерете Гана. Помолете децата да намерят България на картата.
- Седнете в кръг, като учителят е в центъра. Изпейте песничката, като всеки ред първо се изпълнява от учителя, а след това децата го повтарят.
- Покажете им движенията. Децата повтарят действията на учителя, едновременно с това повтаряйки и песента на учителя.
- Въвеждайте различно движение с всеки куплет. Движенията постепенно ще приближат изпълнителите близо до пода. Песента може да се повтори, като този път води някое дете.

[Текстът е от: www.songsforteaching.com]

Препоръчана литература:

Голямата книга „Влез в играта”

Време за игри по света

Дейности за продължение:

Игрите Ампе: Кутия „Сътрудничество”
Игри от Индия – кутия „Изследване на света”

Игри: Ароу-Лилим и Сипа в книгата
„Запознай се със Зоґ”

Поговорете за подобни игри, като „Ръце и рамене, колене и палци”.

ТЕКСТ НА ПЕСЕНТА КАЙ-КАЙ-КУЛАЙ (Текст)

ФОНЕТИЧНО ПРОИЗНОШЕНИЕ В СКОБИТЕ

Водачът: Кай-Кай-Кулай
(chay chay koo-lay)

ДЕЙСТВИЕ:

Децата: Кай-кай-Кулай

Водачът: Кай-Кай-Кофинса
(chay chay koh-feen sah)

ДЕЙСТВИЕ:

Слагате ръце на раменете

Децата: Кай-Кай-Кофинса

Водачът: Кофиса Ланга
(koh-fee sah lahn-gah)

ДЕЙСТВИЕ:

Слагате ръце на кръста

Децата: Кофиса Ланга

Водачът: Кака Шиланга
(kah-kah shee lahn-gah)

ДЕЙСТВИЕ:

Слагате ръце на коленете

Децата: Кака Шиланга

Водачът: Кум Аден Нде
(koom ah-dehn day)

ДЕЙСТВИЕ:

Слагате ръце на глезените

Децата: Кум Аден Нде

Водачът: Кум Аден Нде
(koom ah-dehn day)

ДЕЙСТВИЕ:

Слагате ръце на глезените

Децата: Кум Аден Нде , Хей!

НЯКОЙ СПЕЦИАЛЕН

Покажи и обсъди

Ресурси:

- Кутия с малка дупка, изрязана в капака, като на дъното вътре в кутията е залепено огледало.
- „Нещо друго”.

Описание на дейността:

- Седнете в кръг.
- Кажете на децата, че има нещо много специално в кутията. Те могат да погледнат в дупчицата, но не трябва да казват на никого какво виждат.
- Започнете пръв (учител или ръководител на група) и се престорете на изненадан от това, което виждате (себе си!). Помолете децата да отгатнат какво може би има в кутията.
- Пуснете кутията по кръга.
- Обяснете, че всеки човек е различен, макар и да има много сходства между хората. Обаче, всеки човек е особен и специален по свой собствен начин.
- Продължете с четене за някой специален: „Нещо друго”.

Препоръчана литература:

„Елмер” – Дейвид Маккий

„Това е мама” – Хенриет Баркоу
– Mantra Publishing

„Черно, кафяво, мургаво” – Арнолд Адоф, Harper Publishing

(не е в кутията)

Дейности за продължение:

Доразвийте разговора за това, как хората са различни, като използвате подхода на споделено и устойчиво мислене, след като прочетете текст от книгата „Нещо друго”.

Играта „Ръка върху ръка” – ресурсна кутия „Различни и еднакви”.

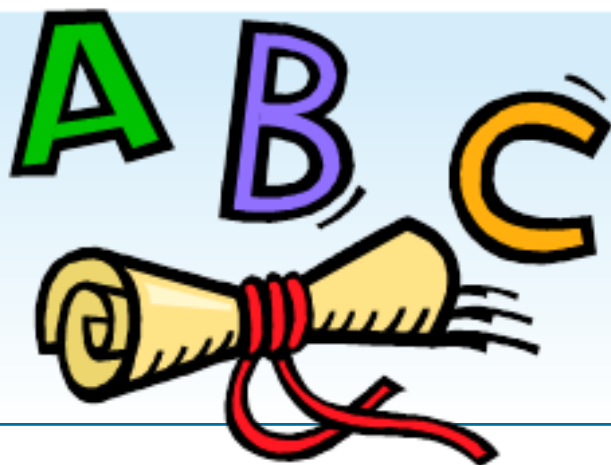

КОМПЛЕКТ СНИМКИ С БУКВИ ОТ АЗБУКАТА

Игри/ Дейности на закрито/ Покази и обсъди

Ресурси:

- Комплект снимки с букви от азбуката
- Моят свят, ТВОЯТ СВЯТ
- Куклата Рани
- Диск с музика от целия свят

Описание на дейността:

- Седнете в кръг. Сложете снимките с букви от азбуката в центъра на кръга.
- Пуснете куклата Рани да се предава по кръга и спрете музиката на произволно място (като в играта „Предай пакета“). Поканете детето с куклата да излезе в центъра на кръга и попитайте дали не вижда снимка с някого, с когото би искал да бъде приятел.
- Продължете, докато не останат снимки за избиране. Можете да се окажете в ситуация, когато всички снимки ще бъдат избрани, или пък могат да останат няколко снимки, които никой не пожела да избере.
- В първия случай, можете да приканите децата да обяснят защо са избрали дадената снимка.
- Във втория случай, можете по-подробно да изучите снимките, които са останали неизбрани и използвайки подхода на споделеното и устойчиво мислене, започнете разговор на тема „приятелство“.
- Можете да продължите, като четете „Мой свят, твой свят“, след което да приключите тази дейност.

Препоръчана литература:

Всички цветове на Земята

Всички видове хора

Нещо друго

Само Мартин – Джун Каунсил

(не е в кутията)

Дейности за продължение:

- Направете справка с дейност 2.2 в книгата „Осмисляне на разнообразието в ранна възраст“.
  - Дейността „Ние сме еднакви, ние сме различни“ в книгата „Първи стъпки към правата“ – UNICEF
- (не е в кутията)

КАКВО Е ДОМ?

Покажи и обсъди

Ресурси:

- Снимки с различни видове домове и плакат от CDEC.
- Снимки и картинки, донесени от децата.
- Домове – поредицата „По света”

Описание на дейността:

- Можете да започнете това занятие, като помолите децата да си помислят над въпроса какво е нужно на едно място, за да стане дом – дали това е само подслон, или са нужни и други неща в него, за да се превърне в дом?
- Помолете ги на рисуват своите собствени домове. Децата може да донесат снимки с домовете си. Направете малка изложба от картинките и снимките. Поговорете за приликите и разликите между различните домове. Прочетете **„Домовете по света”**.
- Добавете към малката изложба и снимки и плакати на CDEC и помолете децата да донесат изображения с различни видове домове в България и в друга страна. Като използвате подхода на споделеното и **устойчиво мислене**, приканете децата да помислят за:

1. *Материалите, от които са построени тези домове и причината да бъдат избрани именно тези материали.*
  2. *Климата, околната среда и ландшафта.*
  3. *Различните части на къщите (прозорци, врати, комини, подпори, градини) и техните функции.*
  4. *Кой би могъл да живее там.*
  5. *Дали това е постоянен или преносим дом?*
- Върнете се отново към първоначалните изказвания на децата по темата какво е нужно за едно място, за да се превърне в дом, и поразмишлявайте какво са научили.

Препоръчана литература:

Всички видове домове
Ела у дома с нас!

Дейности за продължение:

Да си построим подслон – ресурсна кутия „Сътрудничество”.

Какво има в моя дом – Да пораснеш гражданин на света

Домашни кътове – „Да започнеш отначало”

КОЙ ЩЕ ДОЙДЕ ДНЕС ПРИ НАС?

Покажи и обсъди

Ресурси:

- Персонифицирана кукла
- Събуди се, свят!

Кратък увод към персонифицираната кукла:

- Куклата има своя собствена личностна идентичност (произход, семейство, вкусове)
- Съхранява се отделно от играчките и отношението към нея е като към специален гост – Ще трябва да направите едно проучване за произхода ѝ, за да създадете на персонифицираната кукла правдоподобна личностна идентичност.
- Водете си записки, за да сте сигурни, че в историята има последователност и съгласуваност.
- Куклата говори чрез изпълнител, като отговаря на въпросите на децата, или задава въпроси .

[взети от книгата „Осмисляне на разнообразието в ранна възраст” – CDEC]

Описание на дейността:

- Създайте личност въз основа на някого (например, Петър), който живее наблизо. Можете да гледате снимки и да разказвате за мястото, където живее Петър, за неговата къща, семейство, училище, къде играе, пазарува и т.н.
- Петър може да има приятел или член на семейството (например, братовчед), който живее в чужбина. Можете да разгледате гореописаните места (училище, дом и т.н.), но в чужбина, и да потърсите приликите/разликите, както и традициите, които оказват влияние върху ежедневието им живот.

Препоръчана литература:

Кукли против дискриминацията
Малка книга на персонифицираните кукли
Креативни стъпки към инклузивното образование в ранна възраст – DDE -
(не е включено в ресурсната кутия)

Споделено и устойчиво мислене

Споделеното и устойчиво мислене може да се дефинира като:

“ Епизод, в който двама или повече души работят заедно като размишляват за разрешаване на проблем, дефиниране на концепция, оценка на дейности, обогатят описание и т.н. И двете страни трябва да допринасят за интелектуалния процес, така че дискусията да се развива и разширява

Iram Siraj- Blatchford et al (2002) Търсене на ефективна педагогика за ранна възраст

Поддържане и развиване на мисленето и разширяване на участието

- Предложете на децата информация по темата и ги насърчете да добавят свои идеи
- Поканете децата сами да решат как да участват
- Използвайте аналитични изказвания по време на обсъждането за насърчаване на децата да изучат темата допълнително
- Замълчете за кратко време и направете пауза преди да зададете следващия въпрос
- Споделете собствен опит и дайте на децата време за отговор
- Изяснявайте идеите, за да се гарантира, че всеки е разбрал това, което другите деца казват, и да се насърчат другите да добавят свои гледни точки

From the study: “The Effective Provision of Pre-School Education (EPPE) Project: Final Report” by De Silva et al (“2004)

Използване на картички, постери и СНИМКИ

Можете да използвате изображения от страната и чужбина, за да развиете разбиране, осъзнаване и оценяване на света наоколо. Ето някои предложения за разширяване на идеите на децата и насърчаване на диалога.

1. **Изрязани снимки:** - Наредете и частично покрийте снимки на маса. Поканете децата да споделят своите мисли за това, което виждат. Постепенно разкрийте части от снимката и ги насърчете да разширят и развият своето мислене чрез въпроси и твърдения. *(От Осъзнаване на разнообразието в ранна възраст-CDEC)*
2. **Индия или Великобритания?** - Наредете 10 фотографии, пет от Великобритания и пет от друга страна, да речем Индия. Избягвайте стереотипи, които описват както селските, така и градски места в двете страни. Номерируйте снимките за лесна идентификация. Изрежете две парчета хартия, маркирани с името на съответните страни. Помолете децата да ви помогнат да подредите вашите "объркани" фотографии. Помолете ги да постигнат споразумение коя снимката отива под всяко заглавие. Оставете настрана тези, за които те не могат да вземат решение като група. Насърчете коментари, изказвания и обяснения на решенията, така че да се развива диалог. *(От Как знаем, че работи - RISC)*
3. **Едноминутна история** –Осигурете голям набор от фотографии и поканете децата да гласуват за любимата си снимка. Изберете снимка с най-много гласове и я покажете в центъра на голям лист хартия. Работейки в групи, член от групата може да записва мислите и коментарите около снимката. После покани децата да разкажат едноминутна история. *(От Да го направим реалност Birmingham)*
4. **WHICH ONE IS MISSING?** - See page 11 of Growing Marigolds-WEDG (Included in the box)
5. **WHICH ONE SHALL I BE IN?** - See page 21 of Growing Marigolds-WEDG (Included in the box)

ПРОВЕРЕТЕ СЛЕДВАЩИЯ ЛИСТ ЗА НАБОР ОТ ВЪПРОСИ ЗА РАЗШИРЯВАНЕ НА МИСЛЕНЕТО

Мислене чрез използване на картички, постери и снимки

Използване на въпроси и съждения

- Какво бихте казали на ....?
- Кого би избрал да бъде твой приятел?
- Чудя се защо мислиш така?
- Какво искаш да кажеш?
- Как е подобно / различно мястото, където живеете?
- Какво мислите за това място?
- Как мислиш, че те се чувстват?
- Кои хора изглеждат щастливи / тъжни?
- Чудя се какво правят?
- Чудя се къде отиват?
- Какво искам да кажа за ....?
- Какво бихте искали да попитам ....?
- Можете ли да си представите себе си на това място?
- Какво ще чуете, помиришете, видите или вкусите?
- Мисля, че бих искал да живея тук, защото ..... (посочва лично предпочитание)
- Нека видим какво се случва в тази картина ....
- Аз наистина искам да знам повече за това ... (в отговор на това, което едно дете току-що каза)
- Значи, ти мислиш, че ....
- Бих искал да знам какво има извън снимката .....
- О! Какъв прекрасен ..... начин за подреждане на плодове / рокля / шапка / кула / кола / дърво и т.н.

Свързване на „Различни и еднакви” с това, което вече правите...

Някои дейности, които вие вече провеждате, може би имат връзка с темите от „Различни и еднакви”:

